Αίτια Β' Παγκοσμίου Πολέμου

1ος Μαθητής : Έφη Τηνιακού

Στην δεκαετία πριν από την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, επικρατεί κατάσταση βαθιάς οικονομικής κρίσης σ' όλο σχεδόν τον κόσμο. Για εκατομμύρια εργαζόμενους η κατάσταση γίνεται τραγική. Ανεργία, πείνα και δυστυχία θερίζουν ζωές. Έτσι δημιουργήθηκε το έδαφος για τη δράση αυτόκλητων «σωτήρων», όπως ο Χίτλερ και ο Μουσολίνι, που επέβαλαν ολοκληρωτικά και επιθετικά καθεστώτα.

2ος Μαθητής : Δήμητρα Αργυρέλλη

Φασιστικό καθεστώς εγκαθιδρύθηκε όμως και στην Ελλάδα. Τον Μάρτιο του 1936 ο βασιλιάς Γεώργιος ο Β' όρκισε πρωθυπουργό τον Ιωάννη Μεταξά. Στις 4 Αυγούστου ο Ιωάννης Ματαξάς επιβάλλει δικτατορία, επικαλούμενος την τήρηση της τάξης και τη διεθνή αστάθεια. Όνειρο του Ι. Μεταξά ήταν η δημιουργία στην Ελλάδα ενός καθεστώτος κατά τα πρότυπα της φασιστικής Ιταλίας και της ναζιστικής Γερμανίας. Όμως το μεταξικό καθεστώς δεν απέκτησε ποτέ ισχυρή κοινωνική στήριξη. Τα χρόνια που ακολουθούν είναι σκληρά για τον ελληνικό λαό. Στη Γερμανία, ο Χίτλερ ανεβαίνει στην εξουσία και χρησιμοποιώντας την προπαγάνδα κερδίζει τον έλεγχο της πλειοψηφίας των μικρομεσαίων νοικοκυριών και των εξαθλιωμένων εργατών. Με την αναρρίχηση τους στην εξουσία, οι φασίστες της Ιταλίας και της Γερμανίας, επιβάλλουν ένα τυραννικό καθεστώς και προετοιμάζονται δραστήρια για τον πόλεμο.

Έναρξη Β' Παγκοσμίου Πολέμου

Ο Β’ Παγκόσμιος ο πόλεμος ξεκίνησε με τη γερμανική εισβολή στην Πολωνία την 1η Σεπτεμβρίου 1939. Αμέσως Βρετανία και Γαλλία κήρυξαν τον πόλεμο στη Γερμανία. Έτσι ξεκίνησε είκοσι χρόνια μετά τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο, ένας νέος πόλεμος στην Ευρώπη που έμελλε να αποδειχθεί πολύ πιο καταστροφικός και αιματηρός. Η Γερμανία κατόρθωσε μεταξύ 1939 και 1940, να ελέγξει το μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης: Τσεχοσλοβακία, Πολωνία, Δανία, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Νορβηγία, Βέλγιο, Γαλλία.

Στη γειτονική μας Ιταλία, ο φασίστας Μπενίτο Μουσολίνι είχε συμπαραταχθεί από πριν με τον ομοϊδεάτη του Χίτλερ, αφού οι σκέψεις, τα οράματα και τα σχέδιά τους ήταν κοινά και παράλληλα: Ο Ιταλός διακτάτορας Μουσολίνι ήθελε την αναβίωση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και ο Γερμανός δικτάτορας Χίτλερ, ήθελε να επιτεθεί κατά της Ρωσίας για τα πετρέλαια του Καυκάσου και της Μέσης Ανατολής, περνώντας από τη Μεσόγειο, την Κρήτη και συνολικά την Ελλάδα αλλά και τα Βαλκάνια. Η Ιταλία αναλαμβάνει την κατάκτηση των Βαλκανίων. Ζήτημα ωρών, σκέφτονται, η κατάκτηση της Ελλάδας.

4ος Μαθητής : Σαράντος Τυροπώλης

Η Ελλάδα εισέρχεται στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

Τα ξημερώματα της 28ης Οκτωβρίου, ο Ιταλός πρέσβης Γκράτσι, επιδίδει στον Έλληνα πρωθυπουργό Ιωάννη Μεταξά ένα αλαζονικό τηλεγράφημα που μιλούσε για «άνευ όρων» υποταγή της χώρας μας στους Ιταλούς, ενώ οι ιταλικές μεραρχίες ήταν ήδη παρατεταγμένες κατά μήκος των ελληνικών συνόρων και περίμεναν ετοιμοπόλεμες το σύνθημα.

Η άρνηση του Μεταξά καταγράφηκε στη συνείδηση του ελληνικού λαού ως ΟΧΙ. Ταυτόχρονα ξεκίνησε η ιταλική εισβολή. Αρχικά οι Ιταλοί κατάφεραν να προωθηθούν μέσα στο ελληνικό έδαφος αλλά οι Έλληνες πολέμησαν ηρωικά. Μέσα σε διάστημα λίγων μηνών απελευθερώνουν όλα τα ελληνικά εδάφη και συνεχίζουν μέσα στο αλβανικό έδαφος. Πανικόβλητοι οπισθοχωρούν οι Ιταλοί. Διαρκώς υποχωρούν, ενώ πλήθος νεκρών, τραυματιών και πολεμικού υλικού εγκαταλείπεται στα πεδία των μαχών. Οι πρώτες νίκες των Ελλήνων, μοναδικές μέχρι τώρα εναντίον των δυνάμεων του Άξονα, αναπτέρωσαν το ηθικό της ανθρωπότητας. Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί όλου του κόσμου αναπέμπουν ύμνους και διθυράμβους στους άξιους απόγονους της Μεγάλης Ελλάδας.

Βαρύς όμως και φοβερός ήρθε ο χειμώνας του 1940-1941. Μήνες ολόκληρους τα πάντα είναι σκεπασμένα με χιόνια, ενώ ο υδράργυρος στο θερμόμετρο κατέβηκε πολύ κάτω από το μηδέν. Όμως δε λύγισαν δεν υποχώρησαν.

Οι γυναίκες της Πίνδου, στον δύσκολο τούτο πόλεμο εναντίον του Ιταλικού Φασισμού, έδωσαν το δικό τους παρών, στην πρώτη γραμμή του μετώπου. Σχημάτιζαν ατέλειωτες φάλαγγες, σκαρφαλώνοντας σε υψόμετρο 2.000 και 2.500 μέτρων, φορτωμένες πολεμοφόδια, όπλα και τρόφιμα στο ανέβασμα, και κουβαλώντας τραυματίες στο κατέβασμα.

Δίκαια χαρακτηρίστηκε αυτή η ελληνική νίκη σαν νίκη όλης της Ευρώπης, γιατί είχε τεράστια σημασία για την παραπέρα εξέλιξη του πολέμου. Καθυστέρησε έξι ολόκληρους μήνες την προέλαση του Άξονα. Τους έξι αυτούς μήνες μπόρεσαν οι μεγάλες δυνάμεις να συνέλθουν, ν' αναδιοργανωθούν, για ν' αντιμετωπίσουν μελλοντικές επιθέσεις. Γεγονός που καθόρισε και την τελική έκβαση του πολέμου.

Επίθεση της Γερμανίας

Αλλά αρκετά καθυστέρησαν τα κατακτητικά σχέδια του Άξονα. Οι δυνάμεις του ανησυχούν. Αναλαμβάνει λοιπόν, η φοβερή, την εποχή εκείνη, Γερμανία.

Έτσι αρχίζουν οι συντονισμένες επιθέσεις Ιταλών και Γερμανών σε όλο σχεδόν το μήκος των Ελληνικών συνόρων.

Στις αρχές του Απρίλη του 1941 επιτίθεται η Γερμανία. Συγχρόνως πλήθος αεροσκαφών Στούκας από τον αέρα σπέρνουν το θάνατο και την καταστροφή στις μεγαλύτερες Ελληνικές πόλεις. Ο εξασθενημένος ελληνικός στρατός εγκαταλείπει τα μέτωπα μετά από 15 μέρες απεγνωσμένου αγώνα. Από τις 6 μέχρι τις 30 Απριλίου 1942 οι Γερμανοί γίνονται κύριοι ολόκληρης της Ηπειρωτικής Ελλάδας. Ο βασιλιάς και η κυβέρνηση εγκαταλείπουν τη χώρα, αρχικά για την Κρήτη και αργότερα για το Κάιρο.

Στη συνέχεια η Γερμανία στράφηκε εναντίον της Κρήτης, την οποία χρειαζόταν για βάση αεροναυτικών επιχειρήσεων στη Μεσόγειο. Από το πρωί της 20ής Μαΐου 1941, ξεκίνησε η αεροπορική έφοδος των Γερμανών εναντίον του νησιού και συνεχίστηκε ως την 1η Ιουνίου. Με την επιχείρηση αυτή οι Γερμανοί κατάφεραν να καταλάβουν το νησί από τις αγγλοελληνικές συμμαχικές δυνάμεις. Οι Κρητικοί προέβαλαν σθεναρή αντίσταση, αν και άοπλοι.

Οι κατακτητές δέσμευσαν κάθε οικονομικό πόρο της Ελλάδας με αποτέλεσμα την έλλειψη ειδών πρώτης ανάγκης. Η πείνα θέριζε τους ανθρώπους. Υπολογίζεται ότι τον χειμώνα του 1941-42 οι νεκροί σε Αθήνα και Πειραιά έφταναν τους 300 κάθε μέρα. Συγχρόνως επιβλήθηκαν μέτρα καταστολής: απαγόρευση νυχτερινής κυκλοφορίας, λογοκρισία, συλλήψεις, βασανιστήρια, εκτελέσεις.

Η Αντίσταση

1) Η καταπιεστική πολιτική των Γερμανών μαζί με τα πρώτα στρατοδικεία και τις πρώτες εκτελέσεις συνέτεινε στην ραγδαία ανάπτυξη και του πνεύματος και του κινήματος της Αντίστασης. Ένα μήνα μετά την ύψωση της σβάστικας στον ιερό βράχο της Ακρόπολης, στις 30 Μάιου 1941, δύο φοιτητές ο Μανόλης Γλέζος και ο Απόστολος Σάντας υπέστειλαν τη ναζιστική σημαία. Η πράξη τους αποτέλεσε πλήγμα στο κύρος των κατακτητών.

2) Το φθινόπωρο του 1941 δημιουργήθηκαν οι πρώτες οργανώσεις αντίστασης. Ιδρύεται το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (ΕΑΜ). και ο Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος (ΕΔΕΣ). Ένοπλα τμήματα των δύο αυτών αντιστασιακών ομάδων μαζί με Βρετανούς καταδρομείς ανατίναξαν το Νοέμβριο του 1942 τη γέφυρα του Γοργοποτάμου, νότια της Λαμίας, διακόπτοντας έτσι τον ανεφοδιασμό του γερμανικού στρατού.

3) Ιδιαίτερα δυναμική και πρωτοφανής για την ελληνική πραγματικότητα ήταν η δράση που ανέπτυξαν οι γυναίκες όλων των ηλικιών, και στην Αθήνα και στην ύπαιθρο, συμμετέχοντας σε κάθε είδους αντιστασιακή κινητοποίηση ως και στον ένοπλο αγώνα.

4) Απέναντι στην ηρωική αντίσταση των Ελλήνων οι κατακτητές έκαναν σε πολλές περιοχές της Ελλάδας μαζικές εκτελέσεις αμάχων ως αντίποινα. Γενικά για έναν γερμανό στρατιώτη, οι Γερμανοί σκότωναν 10 Έλληνες, για έναν αξιωματικό 100 και για συνταγματάρχες και στρατηγούς πάνω από 1000. Χιλιάδες άμαχοι και αντιστασιακοί εκτελέστηκαν και πολλά χωριά κάηκαν και καταστράφηκαν συθέμελα.

Η Αντίσταση στη Λέσβο

Στη Λέσβο το Αντιστασιακό Κίνημα ήταν ιδιαίτερα ισχυρό. Εκατοντάδες Λέσβιοι δίνουν τη ζωή τους στον εθνικο-απευθερωτικό αγώνα. Τουλάχιστον 106 πέφτουν κάτω από τις σφαίρες του εκτελεστικού αποσπάσματος. Απ' αυτούς οι 44 εκτελούνται στα «Τσαμάκια», στη Μυτιλήνη. Το 1944 η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ Λέσβου που εδρεύει στη Αγ. Παρασκευή είναι έτοιμη για την ανάληψη της εξουσίας μετά την αποχώρηση των κατακτητών. Στις ελεύθερες περιοχές εγκαθιδρύονται λαϊκοί θεσμοί.

Λήξη του πολέμου

Ήδη από τα μέσα του 1944 τα χιτλεροφασιστικά στρατεύματα μετρούσαν την μία ήττα μετά την άλλη. Η υποχώρηση τους από τα εδάφη της Σοβιετικής Ένωσης, στην οποία είχαν επιτεθεί με εκατομμύρια στρατό, άρχισε μαζί με την απελευθέρωση μιας σειράς κατακτημένων χωρών. Η απελευθέρωση της Αθήνας έγινε στις 12 Οκτωβρίου 1944, και γιορτάστηκε μέσα σ' ένα παραλήρημα λαϊκού ενθουσιασμού.

Τον Απρίλη του 1945 άρχισε η τελευταία έφοδος στη φασιστική φωλιά με τη Μάχη του Βερολίνου. Ο Χίτλερ αυτοκτονεί. Στις 30 Απρίλη, ώρα 21:50, ο Κόκκινος Στρατός υψώνει τη σημαία της Σοβιετικής Ένωσης στη γερμανική βουλή. Οι ανθρώπινες απώλειες ήταν περισσότερες από κάθε άλλον πόλεμο. Η Ελλάδα υπολογίζεται ότι έχασε περίπου μισό εκατομμύριο πληθυσμού ενόπλους και αμάχους.

Δικό μας χρέος τώρα είναι να σκύψουμε για λίγο στη θυσία τους και να κρατήσουμε ό,τι είναι χρήσιμο για την δική μας πορεία. Να φωνάξουμε πάλι με θάρρος το Όχι στον καθημερινό μας αγώνα. Όχι στην βία. Όχι στην αδικία. Όχι στην τυραννία . Όχι στην καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αυτή τη μέρα πρέπει να βλέπει ο ένας τον άλλον με κατανόηση και αλληλεγγύη γιατί είμαστε όλοι απαραίτητοι στο έργο της προκοπής αυτής της χώρας. Ας γιορτάσουμε ενωμένοι τη γιορτή της ελευθερίας μας, μια γιορτή που αποτελεί σταθμό και ξεκίνημα στην ιστορία του έθνους.